

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА**

**III Міжнародна науково-практична конференція
(заочна форма)
«ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР У РАМКАХ
ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ»**

м. Полтава, 24 березня 2020 року

УДК 330.15:334.723
ББК 65.291.5

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур у рамках інтеграції до європейського простору» – Полтава, 2020. – 345 с.

У матеріалах конференції розглядаються аспекти методології і практики управління господарської діяльності підприємств в рамках інтеграції до європейського простору.

Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, фахівців практиків. Матеріали друкуються мовою оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

Голова організаційного комітету:

Махмудов Х. З. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Члени організаційного комітету:

Калашник О. В. – секретар конференції, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Галич О. А. – кандидат економічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавської державної аграрної академії.

Михайлова О. С. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Писаренко С. В. – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії;

Мороз С. Е. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Кальян О. С. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії.

Структурний підхід до трактування поняття «конкуренція» покладений в основу сучасної теорії чотирьох основних типів ринків, до яких віднесено: ринки з досконалою, монополістичною конкуренцією, а також олігопольні та монопольні ринки.

Для поведінкового підходу характерно трактування конкуренції як змагання покупців і продавців на ринку, суперництва за досягнення кращих результатів господарської діяльності.

Механізм конкуренції примушує малий бізнес працювати в інтересах всього суспільства, витісняє підприємства, які випускають не потрібну ринку продукцію, відкриваючи можливості швидкого нарощування випуску і продажу необхідних товарів. Таким чином, у відповідності з принципом «невидимої руки» конкуренція сприяє ефективному розвитку всіх галузей економіки, маючи визначальний вплив, зокрема, на розвиток малого та середнього бізнесу.

Список використаних джерел

1. Сизоненко В.О. Підприємництво [Текст]: Підручник / В.О. Сизоненко. - К.: Вікар, 1999. - 438 с.
2. Портер М. Стратегія конкуренції і методика аналізу галузей і діяльності конкурентів: [Текст]/ М. Портер.- К:Основи, 1997.- 451 с.

Мороз С.Е.

к.п.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права

Калашник О.В.

к.т.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

Калашник О. Д.

бакалавр, Варненський університет менеджменту, м. Варна, Болгарія

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЯК РЕЗУЛЬТАТ НАБУТИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Освітньо-кваліфікаційний рівень випускників закладів вищої освіти базується на чітко визначених вимогах щодо рівня сформованості їх компетентності. При цьому концептуально важливо, щоб у здобувачів вищої освіти були сформовані уміння професійно мислити й діяти. Такі результати навчання можуть бути продемонстровані майбутніми фахівцями під час написання і захисту підсумкової кваліфікаційної роботи, яка інтегрує знання з

усіх фундаментальних і професійно зорієнтованих дисциплін, та дає змогу здобувачам вищої освіти виявити рівень набутих професійних компетенцій.

Проблема полягає у досягненні такого рівня контролю та управління якістю освіти, який би забезпечував прозорість та неупередженість оцінювання випускових робіт, а також визнання кваліфікацій випускників роботодавцями.

Існує значний доробок вітчизняних та закордонних науковців, які стверджують, що за допомогою дипломного проектування випускники закладів вищої освіти здатні:

– продемонструвати набуті компетенції під час розв'язання складних проблемних завдань [1];

– застосовувати системний підхід до вирішення проблем та виявляти розуміння контекстів, в яких можуть бути застосовані фахові знання [2];

– демонструвати поєднання міжпредметних зв'язків, виявляючи, ідентифікуючи та класифікуючи й описуючи компоненти і процеси на основі використання аналітичних методів і методів моделювання [3] тощо.

Однак варто зауважити, що проблема підвищення якості написання випускових кваліфікаційних робіт та удосконалення інструментів їх оцінювання не втрачає актуальності, а пошук нових шляхів її вирішення продовжується.

Аналіз психолого-педагогічної та наукової літератури показав, що дипломне проектування – це завершальний етап навчання студента у вищому навчальному закладі, метою якого є з'ясування підготовленості випускника самостійно, на науковій основі вирішувати комплексні професійні завдання. Випускова кваліфікаційна робота демонструє, наскільки молодий фахівець володіє методикою і технікою досліджень, як вміє аналізувати інформацію, факти, обставини й інші властивості досліджуваних об'єктів, узагальнювати результати експериментів, будувати моделі і прогнозувати розвиток подій та робити правильні висновки.

Для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітні нормативні документи [4, 5], інтегральною компетентністю випускника визначають здатність «...розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог» [5]. Зважаючи на те, що згідно статистичних даних майже половина доданої вартості послуг бізнесу створена у секторі оптової та роздрібною торгівлі (89% усіх підприємств працюють у секторі послуг, і на них припадає майже 45% зайнятості) [6], цілком логічно, що у випускових кваліфікаційних роботах здобувачі вищої освіти прагнуть продемонструвати набуті компетенції та готовність здійснювати підприємницьку діяльність у галузі торгівлі.

Аналіз структури дипломних проектів на тему «Формування асортименту, ідентифікація та моделювання процесу митного оформлення імпорту

[товару]», «Організація експертизи та митне оформлення експорту [товару]», «Формування стратегії управління товарним асортиментом та якістю продукції на підприємстві», які виконувались здобувачами другого ступеню вищої освіти за спеціальністю 076 на кафедрі підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії, показав, що випускники демонструють програмні результати навчання (ПРН) та готовність (спеціальні компетентності (СК):

- визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій торговельній діяльності (СК 5) (ПРН 5, 15) [4];
- організувати зовнішньоекономічну діяльність підприємницьких торговельних структур і митне оформлення експортно-імпортних операцій (СК 9) (ПРН 11, 19) [4];
- здійснювати ідентифікацію, оцінювання якості та вартості товарів у підприємницькій торговельній діяльності (СК 2) (ПРН8)[5];
- вирішувати задачі прогнозування процесів розвитку підприємницьких торговельних структур із використанням інформаційних технологій (СК 8) (ПРН 14) [5].

На нашу думку, вищезначені стандартні [4, 5] програмні результати навчання важко неупереджено і кількісно оцінити та виміряти під час захисту випускових кваліфікаційних робіт. Наприклад, одним з очікуваних результатів навчання могла б бути здатність випускника отримувати і презентувати нові наукові результати у відповідній галузі, підтверджена наявністю публікацій у провідних наукових журналах. Проте, навчальне дипломне проектування на здобуття другого (магістерського) ступеню освіти, на відміну від виконання робіт на здобуття ступеню доктора філософії (PhD), або виконаних у рамках виробництва, може і не бути спрямованим на створення об'єктивно нового.

Оскільки дипломне проектування у закладі вищої освіти має навчальний характер, його метою, на наш погляд, може бути створення суб'єктивно нового, тобто об'єкта вже існуючого, але невідомого студенту. За такого підходу знайдене студентом під час дипломного проектування рішення буде новим тільки для нього, проте з'явиться можливість порівняння реального і навчального шляхів пошуку цього рішення.

Відомо, що Національна рамка кваліфікацій визначає компетентність, як «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [6]. Однак, проблема полягає у тому, що у даному документі не йдеться про кількісне оцінювання та вимірювання результатів навчання. На противагу, у проекті Tuning [8] визначення терміну «результати навчання» доповнюється відповідним коментарем про те, що результати навчання мають обов'язково доповнюватися критеріями оцінювання, щоб мати змогу зробити висновок, чи були ці результати досягнуті.

Базуючись на наявному на сьогодні досвіді та проведених дослідженнях, можна зазначити, що оцінювання випускових кваліфікаційних дипломних

робіт має здійснюватися на основі прозорих, обов'язково кількісних критеріїв. Безумовно, оцінювання може здійснюватися і з урахуванням так званих експертних оцінок, однак у більшості випадків вимога щодо кількісного оцінювання і вимірювання має стосуватися переважної більшості програмних результатів навчання, які задані програмами навчальних дисциплін, практик, вимогами до кваліфікаційних робіт тощо.

Зважаючи на те, що магістерська кваліфікаційна робота відображає професійні компетенції набуті здобувачами вищої освіти за п'ять років навчання, об'єктивність їх оцінювання не має ні в кого викликати сумнівів. Саме тому варто підкреслити важливість якості засобів діагностики та роль однакового розуміння експертним професійним середовищем вимог освітніх стандартів.

Прагнення до розв'язання завдань вищої освіти в умовах зміни освітньої парадигми, як правило, проявляється у публічному обговоренні проблем. Наш досвід переконує у тому, що підвищенню якості засобів діагностики та створенню адекватних інструментів оцінювання та вимірювання результатів навчання, у тому числі й тих, що представлені у випускових кваліфікаційних роботах, сприятимуть відкриті дискусії у професійному середовищі освітян із залученням широкого кола фахівців та експертів визначеної галузі.

Підсумовуючи зазначимо, що для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Підприємництво» надважливими є так звані комерційні компетентності, які відображають готовність випускників до здійснення підприємницької торговельної діяльності, у тому числі й на зовнішніх ринках, і саме вони можуть стати конкурентною перевагою випускників на ринку праці. Оскільки освіта не може бути одночасно якісною і відірваною від реальної економіки та потреб суспільства, для підвищення якості фахової підготовки майбутніх підприємців доцільно активніше залучати роботодавців та інших провідних стейкхолдерів.

Список використаних джерел

1. Либерман Я.Л., Лукашук О.А. Решение проблемных задач при разработке дипломных проектов студентами технического вуза. Педагогическое образование. 2014. № 5. С. 75-80.
2. Якімець Ю. М. Методичні засади формування проектувальних умінь у процесі підготовки та виконання дипломного дослідження. ScienceRise. Pedagogical Education. 2018. № 2. С. 16-20.
3. Козак Т. С. Дипломне проектування як засіб формування готовності майбутніх дизайнерів до професійної діяльності: дис. ... канд. пед. наук. Львів, 2009. 305 с
4. Стандарт вищої освіти України рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Наказ Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1243. Київ, 2018. URL: